

Madelene Fredriksson

Barn- och grundskolenämnden

Vårdnadsbidrag

Sammanfattning

Lagen om kommunalt vårdnadsbidrag ger kommunerna möjlighet att införa kommunalt vårdnadsbidrag. Vårdnadsbidrag kan man söka för barn som fyllt ett år men inte tre år och som är folkbokfört i den aktuella kommunen.

Helt vårdnadsbidrag får inte lämnas för barn som har plats i offentligt finansierad förskoleverksamhet som avser heltid.

Kommunerna ges rätt att införa ett reducerat vårdnadsbidrag i förhållande till den tid ett barn nyttjar offentligt finansierad förskoleverksamhet.

Lagen föreslås gälla från och med 1 juli 2008. Med förskoleverksamhet menas i lagen förskola och familjedaghem.

Kommunerna finansierar vårdnadsbidraget. Kostnaden för Täby kommun kan bli 5,0 mnkr för ett halvår och 10 mnkr för ett helår beroende på hur vårdnadshavarna nyttjar bidraget. Kostnaden för att administrera vårdnadsbidraget beräknas till 300 tkr per år. För att initialt upprätta rutiner beräknas en kostnad på upp till 100 tkr. Kostnader för utveckling av it-system är inte beräknad.

Barn- och grundskolenämnden beslutade på sammanträde 2007-04-17 att ge verksamhetschefen i uppdrag att, när regeringen fattat beslut om vårdnadsbidrag, utreda och förbereda införandet av ett kommunalt vårdnadsbidrag i Täby kommun från 2008-01-01.

Förslag till beslut

1. Barn- och grundskolenämnden föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att vårdnadsbidraget införs från och med 1 juli 2008.

2. Barn- och grundskolenämnden föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att införa helt vårdnadsbidrag för de barn som inte har plats i offentligt finansierad förskoleverksamhet.
3. Barn- och grundskolenämnden föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att vårdnadsbidraget ska ingå i den ekonomiska styrningen för volymstyrd verksamhet.
4. Barn- och grundskolenämnden beslutar att kostnaderna för införande och administration av vårdnadsbidrag år 2008 finansieras inom ramen för de 5 mnkr som finns avsatta för vårdnadsbidraget i Barn- och grundskolenämndens budget.

Allmänna förutsättningar för vårdnadsbidraget

Proposition 2007/08:91

I propositionen lämnas förslag till lag om kommunalt vårdnadsbidrag. Bestämmelserna föreslås träda i kraft från den 1 juli 2008. Syftet är att ge ökade möjligheter för föräldrar att vara hemma och vårda sitt barn under den period då barnet är mellan ett och tre år. Föräldrarna kan förvärvsarbeta och samtidigt uppbära vårdnadsbidrag om barnomsorgen ordnas på annat sätt.

Helt vårdnadsbidrag får inte lämnas för barn som har plats i offentligt finansierad förskoleverksamhet som avser heltid. Kommunerna ges rätt att införa ett reducerat vårdnadsbidrag i förhållande till den tid ett barn nyttjar offentligt finansierad förskoleverksamhet. Definitionen på vad som är heltidsplats och deltidsplats överläts åt kommunerna med anledning av att kommunerna har olika lokala förutsättningar som tex enhetstaxa eller flera nivåer av avgiften.

Regeringen anser även att vårdnadsbidraget endast ska komma ifråga för barn i den angivna åldersgruppen som är folkbokförda i den bidragsgivande kommunen. Möjlighet finns dock att vårdnadsbidrag lämnas med hälften till vardera vårdnadshavare även om den ena vårdnadshavaren inte är folkbokförd i samma kommun som barnet.

Vårdnadsbidraget ska inte beskattas och får maximalt uppgå till 3 000 kronor per barn och månad. Helt respektive reducerat vårdnadsbidrag får differentieras när vårdnadsbidrag lämnas för fler än ett barn i samma hushåll.

Vårdnadsbidrag får lämnas tidigast efter det att föräldrapenning, med anledning av barnets födelse har lämnats för 250 dagar.

Det finns även begränsningar i förhållande till vissa ersättningsystem. Vårdnadsbidrag får inte lämnas till en vårdnadshavare som för samma kalendermånad eller del därav får föräldrapenning med anledning av ett barns

födelse, arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning, sjukpenning och rehabiliteringspenning över 365 dagar, sjukpenning under eller omedelbart efter en period varunder arbetslöshetsersättning lämnats, sjukersättning, aktivitetsersättning, ålderspension, äldreförsörjningsstöd och introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Om vårdnadsbidraget sägs upp på begäran av bidragsmottagaren får kommunen tidigast lämna vårdnadsbidrag för samma barn från och med den femte kalendermånaden efter den månad för vilken bidraget senast lämnades.

Den som får vårdnadsbidrag är skyldig att snarast anmäla ändrade förhållanden som påverkar rätten eller storleken på bidraget. Kommunen får återkräva vad som betalats ut för mycket.

En kommuns beslut om vårdnadsbidrag gentemot enskild kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Vårdnadsbidraget ska räknas som bidragsgrundande inkomst vid rätten till bostadsbidrag, bostadstillägg till pensionärer och ekonomiskt bistånd.

Lagen om allmän försäkring ändras avseende den sjukpenninggrundande inkomsten, den ska lägst motsvara den som den försäkrade skulle ha varit berättigad till omedelbart före en period med vårdnadsbidrag.

Andra lagar som påverkas är lagen om bostadsbidrag, arbetslöshetsförsäkring, inkomstskattelagen och bostadstillägg till pensionärer m.fl.

En förälder som får vårdnadsbidrag bör ha rätt att vara ledig från sitt arbete eller att vara ledig på halvtid. Regeringen avser att inom kort i en separat proposition lämna förslag till ändringar i föräldraledighetslagen.

En skyldighet bör införas för Försäkringskassan att lämna behövliga uppgifter till den kommunala nämnd som ansvarar för handläggning av ärenden om vårdnadsbidrag. Bestämmelser om en sådan skyldighet bör kunna införas till den 1 januari 2009.

Barn- och grundskolenämnden

Barn- och grundskolenämnden beslutade på sammanträde 2007-04-17 att ge verksamhetschefen i uppdrag att, när regeringen fattat beslut om vårdnadsbidrag, utreda och förbereda införandet av ett kommunalt vårdnadsbidrag i Täby kommun från 2008-01-01.

Konsekvensanalys för Täby

Det är svårt att bedöma konsekvenserna av vårdnadsbidraget både verksamhetsmässigt och ekonomiskt. Nedan följer vissa antaganden/scenarion om hur det skulle kunna påverka.

Ekonomiska konsekvenser

Det är svårt att beräkna de ekonomiska konsekvenserna med anledning att det är svårt att bedöma hur vårdnadshavarna kommer att agera. Kostnaderna kan uppskattas med utgångspunkt från nyttjandegrad.

I Täby är efterfrågenivån på barnomsorg ca 80 % för ett- och tvååringar. Det är 20 % av barnen som inte nyttjar förskoleverksamhet där vårdnadshavarna kan bli berättigade till att ansöka om kommunalt vårdnadsbidrag. Av dessa kan det finnas vårdnadshavare som inte blir berättigade till vårdnadsbidrag på grund av begränsningar i förhållande till vissa ersättningsystem.

Antalet barn i åldern ett till två år beräknas, enligt befolkningsprognos per mars-08 för år 2008, bli 1 651. Vid beräkning på tex. 17 % av åldersgruppen blir antalet barn 281. För perioden 1 juli tom 31 december skulle det innebära en kostnad för helt vårdnadsbidrag på ca 5 mnkr. För år 2009 beräknas antalet barn bli 1 664 och 17 % blir 283 barn. För år 2009, med utbetalning av helt vårdnadsbidrag, blir kostnaden ca 10 mnkr.

	1 juli - 31 dec år 2008			År 2009		
Antal barn enligt befolkningsprognos	1 651			1 664		
% av bef.prognos	15 %	17 %	20 %	15 %	17 %	20 %
Antal barn	248	281	330	250	283	333
Kostnad, tkr	4 458	5 052	5 944	8 986	10 184	11 981

Om vårdnadshavarna väljer att vara hemma i högre grad än 20 % minskar kommunens kostnader. Kommunen utbetalar 115 114 kronor år 2008 i bidrag per barn och år för barn i åldern 1-2 år. Netto, dvs exkluderat föräldraavgift och momskompensation, är kostnaden ca 96 000 kronor. Vårdnadsbidrag kan utbetalas med högst 36 000 kronor per barn och år. Mellanskillnaden är 60 000 kronor. Skulle tex. ytterligare 2 % av barnen inte önska plats i förskoleverksamheten så motsvarar det 33 barn och en minskad kostnad för kommunen med ca 2 mnkr på helår.

	1 juli - 31 dec år 2008			År 2009		
Antal barn befolkningsprognos	1 651			1 664		
% av bef.prognos	2 %	5 %	10 %	2 %	5 %	10 %
Antal barn	33	83	165	33	83	166
Kostnad, tkr	991	2 477	4 953	1 997	4 992	9 984

Om vårdnadshavare nyttjar bidraget istället för att arbeta kan det påverka skatteunderlaget och inkomster. Detta bör kompenseras i inkomstutjämnningen. Kostnadsutjämnningen påverkas också då kommunens skattekraftsandel samt föräldrarnas förvärvsfrekvens finns med som förklaringsfaktorer vid beräkningen av standardkostnaden för förskoleverksamheten i kommunerna. Behovet av förskoleverksamhet minskar när skattekraftsandel och föräldrars förvärvsfrekvens minskar. Någon beräkning på hur inkomstutjämnning och kostnadsutjämnning påverkar kommunens ekonomi har inte gjorts.

Kostnaden för vårdnadsbidraget är baserat på antalet som väljer att nyttja bidraget. Bidraget bör därför liksom plats i förskoleverksamhet ingå i den ekonomiska styrningen för volymstyrd verksamhet. Positiv ekonomisk avvikelse p.g.a. minskad volym får inte ianspråk tas utan ska redovisas som positiv avvikelse i bokslutet och negativ avvikelse p.g.a. ökad volym behöver inte finansieras i kommande budget.

Behov av platser

Om vårdnadshavarna till de 20 % av barnen mellan ett och tre år som inte har plats i förskoleverksamheten väljer vårdnadsbidrag blir situationen lika som för närvarande och påverkar inte behovet av platser i förskoleverksamhet.

Om fler vårdnadshavare väljer att vänta med att välja förskoleverksamhet för sina barn minskar behovet av platser.

För närvarande har vårdnadshavare rätt, enligt föräldraledighetslagen, att vara hemma på heltid i 1,5 år. Regeringen avser att lämna förslag till ändringar i föräldraledighetslagen så att man kan vara ledig från sitt arbete om man får vårdnadsbidrag.

Införande

Enligt prop. 2007/08:91 föreslås lagen gälla från och med 1 juli 2008. Alla kontroller om att bidraget betalats ut rätt bör kunna göras från och med 1 januari 2009.

Ett införande av bidraget kommer att innebära administrativa processer som tidigare inte funnits. I rätten till bidrag finns begränsningar i förhållande till vissa ersättningssystem där en kontrollfunktion måste byggas upp. För närvarande finns inga it-system som stödjer utbetalning och kontroll av vårdnadsbidrag vilket medför en stor manuell hantering. Vissa kontroller kommer att kunna göras först i januari 2009 vilket medför att endast preliminärt beslut om rätt till bidrag kan fattas fram tills dessa kontroller kan göras.

Det regleras i lagen om vårdnadsbidrag att kommunen har rätt att återkräva vad som har betalats ut för mycket. Preliminärt beslut om och utbetalning av vårdnadsbidrag bör därför kunna ges. Det kan medföra mycket administration att först betala ut och sedan kontrollera och kräva in eventuell återbetalning.

Den ökade administrationen beräknas till 0,5 årsarbetare till en kostnad på 300 tkr. För att initialt upprätta rutiner beräknas en kostnad på upp till 100 tkr. Kostnader för utveckling av it-system är inte beräknad.

Heltid/deltid

Kommunen kan införa bidrag på heltid eller deltid. Vårdnadshavarna kan med vissa begränsningar ändra över tiden mellan att kombinera bidrag med arbete/studier.

Vid införande av heltid är en möjlighet att de vårdnadshavare som redan idag planerat att vara hemma längre än ett år nyttjar vårdnadsbidraget. Det innebär ingen reduktion av omsorgstid i förskoleverksamheten utan blir en enbart en kostnad för kommunen. Det innebär dock att dessa vårdnadshavare får bättre ekonomiska förutsättningar. Det kan även innebära att föräldrar som tänkt nyttja förskoleverksamheten väljer att vara hemma något längre. Det minskar behovet av omsorgstid i förskoleverksamheten och ger en lägre kostnad för kommunen.

Vid införande av deltid kan det få konsekvensen att de som redan idag arbetar tex. 50 % eller 75 % kan kombinera det med vårdnadsbidrag samtidigt som ingen reduktion av tiden i förskolan behöver göras. Det innebär en kostnad för kommunen samtidigt som syftet med lagen att ge ökade möjligheter för vårdnadshavare att vara hemma och vårda sitt barn inte uppfylls för de vårdnadshavare som redan valt att vara hemma med sina barn. Det ger dock bättre ekonomiska förutsättningar för familjen.

Vid införande av deltid kan det även innebära att vårdnadshavare som idag arbetar heltid minskar sin arbetstid för att nyttja vårdnadsbidrag. Vid vårdnadsbidrag på 25 % innebär det ett bidrag för ett barn på 750 kr per månad.

Verksamhetsmässiga konsekvenser

För utförarna av förskoleverksamhet kan det innebära att planering av verksamhet och personalresurser förändras, eventuellt försvåras.

Planeringen påverkas av hur föräldrarna agerar tex. i vilken omfattning de ändrar omsorgstid, hur ofta de ändrar mellan omsorgstid och bidrag. De påverkas även av i vilken omfattning bidraget införs på dvs. hel- eller deltid.

Vid införande av heltid kan vårdnadshavare välja mellan att nyttja vårdnadsbidrag eller inte. Det kan innebära att föräldrar väljer att nyttja vårdnadsbidrag istället för att nyttja förskoleverksamheten. Det i sin tur kan innebära att det, jämfört med idag, blir procentuellt färre barn i förskoleverksamheten som är mellan ett och tre år.

Vid införande av deltid kan vårdnadshavare välja mellan olika nivåer på vårdnadsbidrag och omsorgstid. Det kan innebära mer omfattande planering av verksamhet och personalresurser.

Kommunledningskontorets kommentar

I förslag till beslut föreslås att vårdnadsbidrag införs från och med 1 juli 2008 med anledning av att det är i linje med propositionen och att Barn- och grundskolenämnden tidigare beslutat att ge verksamhetschefen i uppdrag att förbereda ett införande av vårdnadsbidrag i Täby kommun från och med 1 januari 2008. Från och med 1 juli tom sista december kan kommunen inte göra alla kontroller för definitivt beslut om rätten till bidrag men enligt propositionen kommer kommunen att kunna återkräva felaktigt utbetalt bidrag.

I förslag till beslut föreslås att helt vårdnadsbidrag införs från och med 1 juli 2008. Ett införande av vårdnadsbidrag på deltid skulle med nuvarande system för utbetalning av peng innebära att vårdnadshavare får vårdnadsbidrag samtidigt som utförare av förskoleverksamhet får peng för heltid.

Lena Morin
Barn- och grundskolechef